

आरोपींना फेरअटक करून
न्यायालयीन आदेशाची तात्काळ
अंमलबजावणी करणेबाबत

**महाराष्ट्र शासन
गृह विभाग**

परिपत्रक क्र. सीआरटी ०४०३/३६४/पोल-११,
मंत्रालय, मुंबई ४०० ०३२. दि. < ऑगस्ट, २००३.

प्रस्तावना :- एका प्रकरणामध्ये सत्र न्यायालयाने दिलेल्या शिक्षेच्या विरुद्ध आरोपीने उच्च न्यायालय मुंबई येथे क्रिमीनल अपील क्र. ४७९/९३ दाखल केला असता, उच्च न्यायालय, मुंबई यांनी अपील फेटाळल्याने आरोपीची शिक्षा कायम झाली. परंतु सदरचा आरोपी विहीत कालावधीत हजर न झाल्याने त्याच्यावर अजामीनपात्र वारंट जारी करण्यात आले. सदर वारंट संबंधित पोलीस ठाणे यांना कार्यवाहीकरीता वर्ग करूनही त्यावर कोणतीही कार्यवाही झाली नाही. शोध घेवूनही संबंधित आरोपी मिळून येत नसल्याचे सत्र न्यायालयास मूळ वारंट अहवालासोबत परत करण्यात आले. तसेच आरोपीच्या जामीनदारावर न्यायालयाने नोटीस काढली असता सदर जामीनदाराचा पत्ता बरोबर नसल्याने जामीनदाराचा देखील शोध लागलेला नाही. या प्रकरणी चौकशी केली असता आरोपी विरुद्धचे मूळ वारंट व स्मरणपत्र पोलीस निरीक्षक (गुन्हे) यांना कार्यवाहीकरीता वर्ग करण्यात आले होते. परंतु त्यांनी त्याबाबत दोन वर्षे कोणतीही कार्यवाही न करता ते वारंट तसेच ठेवल्याचे आढळून आले आहे. सदर आरोपीस सात वर्षे होऊन देखील अटक करून शिक्षा भोगण्यास तुरुंगात पाठविण्यात आलेले नाही. त्याचप्रमाणे अन्य एका प्रकरणी वारंट बजावून आरोपीला अटक न करण्यासाठी संबंधिताकडून लाच स्विकारताना पोलीस उपनिरीक्षकास लाचलुचपत प्रतिबंधक विभागाने पकडले आहे. पोलीस अधिकारी आरोपींना तातडीने अटक करण्यास कसुरी करत असल्याचे निर्देशनास आले आहे. उच्च न्यायालय मुंबई यांनी अशा कार्यवाहीसाठी प्रलंबित असलेल्या प्रकरणांची गंभीर दखल घेतलेली आहे.

न्यायालयाने जामीन नामंजूर केलेल्या प्रकरणी आरोपींना फेरअटक करण्यात न आलेल्या तसेच पोलीस अधिकाऱ्याने जामीन मंजूर केलेल्या परंतु पुढील तपासाच्या किंवा न्यायालयीन कामकाजाच्या दृष्टीकोनातून आरोपी मिळून न येणाऱ्या व अपील नामंजूर झाल्यामुळे शिक्षा भोगण्यासाठी अटक करून तुरुंगात पाठविण्याच्या सर्व प्रकरणांचा वेळोवेळी आढावा घेण्यासाठी उच्च न्यायालयाच्या सूचना विचारात घेऊन शासन स्तरावर उच्च स्तरीय समिती गठित करण्यात आलेली आहे.

परिपत्रक

आरोपींना फेरअटक करण्यात न आलेल्या प्रकरणांचा आढावा घेण्यासाठी शासन निर्णय समक्रमांक दिनांक १७.७.२००३ अन्वये शासन स्तरावर उच्चस्तरीय समिती गठीत करण्यात आलेली आहे. सदर समिती खालील प्रमाणे आहे.

१) प्रधान सचिव (विशेष), गृह विभाग, मंत्रालय, मुंबई	अध्यक्ष
२) संचालक, सरकारी अभियोग, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई	सदस्य
३) अपर पोलीस महासंचालक (का. व सु.) महाराष्ट्र राज्य, मुंबई	सदस्य
४) अतिरिक्त पोलीस आयुक्त, (गुन्हे), बृहन्मुंबई	सदस्य
५) उप सचिव (विधी), गृह विभाग, मंत्रालय, मुंबई	सदस्य
६) उप सचिव, गृह विभाग, मंत्रालय, मुंबई	सदस्य सचिव

सदर समिती न्यायालयाने जामीन नामंजूर केलेल्या प्रकरणी आरोपींना अटक करण्यात न आलेल्या तसेच पोलीस अधिकाऱ्याने जामीन मंजूर केलेल्या परंतु पुढील तपासाच्या किंवा न्यायालयीन कामकाजाच्या दृष्टीकोनातून आरोपी मिळून न येणाऱ्या व तसेच अपील नामंजूर झाल्यामुळे शिक्षा भोगण्यासाठी तुरुंगात दाखल न झालेल्या अशा सर्व प्रकरणांचा दर तीन महिन्यांनी आढावा घेणार आहे. त्या संदर्भात सर्व पोलीस आयुक्त/ पोलीस अधिकांक यांना सूचित करण्यात येते की, न्यायालयाने/ पोलीसांनी जामीन नामंजूर केलेल्या प्रकरणांतील तसेच शिक्षा भोगावयाच्या असलेल्या आरोपींना अटक करून कायद्याप्रमाणे पुढील कार्यवाही करावी. अशा प्रकरणी कोणताही विलंब होणार नाही याची दक्षता घ्यावी. ज्या प्रकरणात आरोपी आढळून आले नाही अशा वेळी संबंधित जामीनदारांवर कायद्याप्रमाणे कारवाई करण्यात यावी. न्यायालयीन आदेशाची अंमलबजावणी करण्यास संबंधित पोलीस अधिकाऱ्याने कसूर केलेल्याचे आढळून आल्यास त्याचे विरुद्ध विभागीय कारवाई करण्यात येईल याची नोंद घेण्यात यावी.

न्यायालयाने जामीन नामंजूर केलेल्या प्रकरणी शोध घेऊनही आरोपींना फेरअटक करण्यात न आलेल्या तसेच पोलीस अधिकाऱ्यांनी ज्या आरोपींना जामीन मंजूर केला आहे वा शिक्षा झालेले आहेत अशा प्रकरणी हे आरोपी त्यानंतर मिळून आले नसतील अशा सर्व प्रकरणांचा दिनांक ३०.६.२००३ अखेरचा जिल्हानिहाय अहवाल पोलीस महासंचालक, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई/ पोलीस आयुक्त, मुंबई यांचेकडे दिनांक ३०.८.२००३ पर्यंत सादर करावा. पोलीस महासंचालक, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई व पोलीस आयुक्त, बृहन्मुंबई यांनी एकत्रित अहवाल दिनांक १५.९.२००३ पर्यंत शासनाकडे सादर करावा. त्यानंतर दर तीन महिन्यांनी याबाबतची माहिती संबंधितांना पाठवावी. अशा प्रकरणांचा आढावा दर तीन महिन्यांनी शासन स्तरावर गळीत करण्यात आलेल्या समितीकडून घेण्यात येईल व सदर समितीने सूचविलेल्या उपाययोजनेनुसार पुढील कार्यवाही करण्याबाबत संबंधितांना निर्देश देण्यात येतील.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांचे आदेशानुसार व नावाने,

(हर्षदीप कांबळे)

उप सचिव, गृह विभाग, महाराष्ट्र शासन

प्रति,

पोलीस महासंचालक, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई.

पोलीस आयुक्त, बृहन्मुंबई.

अपर पोलीस महासंचालक (का. व सु.), महाराष्ट्र राज्य, मुंबई.

अतिरिक्त पोलीस आयुक्त(गुन्हे), बृहन्मुंबई.

संचालक, सरकारी अभियोग संचालनालय, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई.

सर्व पोलीस आयुक्त,

सर्व पोलीस अधीक्षक,

उपसचिव, विधी व न्याय विभाग, मंत्रालय, मुंबई,

उपसचिव, गृह विभाग (विधी), मंत्रालय, मुंबई.